

disse Løstedeers Vedkommende vil man ialtsald kun i temmelig begrændset Omfang kunne indføre Brugen af en blot Forsikring paa Vre og Samvittighed ifødetfor en egenlig Od. Der er ganske vist de Forhold, hvor det kunde ske; men i det mest prægnante og vigtigste Exempel derpaa, nemlig Embedseden, vil det ikke kunne ske. Men det er et Spørgsmaal, der, som sagt, har en mere underordnet Betydning; men derimod er det store, det vigtige Spørgsmaal, hvorledes man skal forholde sig ved Vidnesbyrds Afslæggelse, og hvorledes man skal forholde sig ved Partsed. Der kommer det store Spørgsmaal frem: Kan det gaa an at opstille den Sætning, at en simpel Forsikring i Virkningen skal være lige med en Od. Det er jo indlysende, at man paa den ene Side kan anføre, — og det er vel ogsaa det, som hos saa Mange stærkt gjør sig gjældende — at man kommer ud over mange praktiske Vanskeligheder ved at admittere det. Admitterer man det, er man ikke ubsat for at komme i den Forleghed, at man ikke kan faae en gyldig Forklaring af En eller Anden, som maaste endogsaa ofte benytter dette hele Ods-spørgsmaal som et Paastud for at undrage sig en ubehagelig Bidnepligt, ved at sige, at han er Fritanter, eller hvad han nu kan sige. Fra den Side betragtet kunde det jo synes, at man var opfordret til at gribe denne Udvei som en Udvei, der var mulig og hjalp En ud over Vanskeligheden. Men paa den anden Side kan det jo ikke negtes, at der frembyder sig meget store principielle Betæneligheder herved. For det Første maa det jo virkelig erkjendes, at saa længe en Lovgivning bliver ved at holde paa Eden som det normale, hvilket den jo skal efter de ærede Forslagstilleres Mening, saalænge altsaa som den forhøiede Garanti, der ligger i Eden, forlanges af den langt, langt overveiende Del af Statsborgerne, og saalænge man siger til dem: Uden det betyder dit Ord ingen Ting, er det unegtelig en temmelig storartet Infonsekvents af denne Lovgivning, naar en Anden kommer, som ikke har nogen saadan religiøs Overbevisning, hvortil en Odsafslæggelse kan knyttes, at sige til ham: Du kan slippe med blot at give en Forsikring, og det er da ligesaa godt. Det er en storartet Infonsekvents. Logisk konsekvent vilde det naturligtvis være at sige: Nei, naar Nogen ikke kan byde den forhøiede Garanti, som ligger i Paaberaabelse af Guddommen, følger deraf, at hans Ord heller ikke kan have den forhøiede Vægt, som en Mand's Ord faar, naar denne Garanti knyttes dertil. Det er den konsekvente, den logisk rigtige Maade at slutte paa. Men dernæst bliver det ogsaa meget vanskeligt, naar man vil lade en Saadan slippe med den blotte Forsikring, at angive nogen fyldestgjørende Grund, hvorfor da alle de Andre skulle aflægge Od, hvorfor de ikke maa have Lov til at sige:

Vi ville ogsaa staa til Troende imod vor blotte Forsikring. Det er derfor meget store principielle Betæneligheder, der ville være ved denne Sag. Jeg tror dernæst ogsaa, at de praktiske Vanskeligheder heller ikke ville være saa smaa. I den Henseende kan jeg ildels henholde mig til, hvad den sidste ærede Tale yttrede. Man maa jo nemlig erindre — og det er Noget, som jeg tror, at Mange, f. Ex. det ærede Medlem for Langeland, bestandig overser — at ved disse Spørgsmaal kan man ikke altid gjøre Regning paa, at man staaar overfor den dannede Mand, at den, som der er Tale om at tage Løfte af, er en Mand af Vre, en Mand, som, om han end ikke deler religiøs Overbevisning med det store Flertal af det danske Folk, dog staaar ligesaa høit eller staaar paa samme Standpunkt i almindelig Dannelse, som overhovedet de høiere Klasser i Samfundet, som have den udviklede Samfundsbevidsthed, den udviklede Følelse af Nødvendigheden af Sandhedspligten i disse Forhold, af den statsborgerlige Forpligtelse til at følge Sandheden. Saadanne Folk staaar man ikke altid lige overfor, havde man kun med dem at bestille, kunde der endda være mindre Betænelighed ved den foreslaaede Udvei, men statuere vi først noget Saadant, maa det gjælde ligeoverfor Enhver; det maa komme til at gjælde ikke blot lige overfor den reflekterende Fritanter, men ogsaa lige overfor den mere naive eller brutale, som slet ikke gjør sig nogen Tanke om den Slags Ting, som viser disse Tanker ganske bort, som overhovedet ikke har Respekt for Noget. Ogsaa ligeoverfor den Slags Folk maa man tage deres blotte: Jeg forsikrer paa Vre og Samvittighed! og det vil vistnok være forbundet med meget store Betæneligheder. Det vil være forbundet med store Betæneligheder, naar der er Spørgsmaal om Vidneeden, men med endnu større, naar der er Tale om Partseden, hvor Stillingen jo er den, at den Paagjældende kan befri sig selv fra Byrder og Forpligtelser blot ved at aflægge en saadan Forsikring. Jeg tror derfor, at det ogsaa vil vise sig, at Forslaget ikke alene fra det principielle Standpunkt har store Betæneligheder, men ogsaa fra det praktiske. Som sagt, jeg finder det slet ikke uheldigt, men tværtimod heldigt, at dette Spørgsmaal underkastes en Drøftelse og bliver behandlet her paa Rigsdagen, hvad der formentlig saa ogsaa vil give Anledning til, at det vil blive drøftet mere ude i Folket og i Pressen. Det er et Spørgsmaal, der allevegne er optaaet, og det har forundret mig, at der er hengaet saamange Aar, inden det har trængt sig frem her paa en saadan Maade, at man er bievnen nødt til at bekræftige sig med det; men det Dieblif kan komme, hvor dette bliver mere nødvendigt end hidtil. Jeg kan derfor ikke fra mit Standpunkt, selv om jeg kunde udrette Noget i den Henseende, hvad jeg naturligvis ikke kan, have det Mindste at indvende